

- "בכל מערבין" – בכל סוגי מאכל מערבין עירובי תחומין, ביאור הענין, מותר לילך בשבת בכל העיר ומחוצה לה אלפיים אמה, ושם זה התחום (גבול) של שבת, ואדם הרוצה לילך מחוץ לתחום זה בשבת ליצורך מצוה, עושה עירוב תחומים, וחינו שמניח בסוף התחום אוכל, ונעשה כאילו שם דירתו, ומשם יש לו אלפיים אמה לכל רוח, ונקרא "עירובי" תחומין" משום שמערב התחום שלא יכל לילך שם, עם התחום שיכל לילך שם (תיו"ט בשם המגיד). (זהמשנה מיירי דווקא בתחומין ולא בערובי חצרות, דשם אין מערבין אלא בפת)/
- "ומשתפין" – בכל סוגי מאכל עושין שתופי מבואות. ביאור הענין, חז"ל אסרו לטלטל מהחצרות לרחוב, עד שכל בני החצרות של אותו מבוי יערבו יחד, והיינו שכל אחד נותן מעט מאכל, ועל ידי זה כל בני המבוי משותפין יחד, וכאילו כל החצרות פתוחות לאותו חצר שהניחו שם העירוב.
- "חוץ מן המים זמן המלח" – במים זמלח אין מערבין ומשתתפים, דמים זמלח אינו מזון, וכיון דהעירוב עושה שיחשב כאילו דר שם, צריך שיהיה דבר מזון.
- "וחכל ניקח בכסף מעשר חוץ מן המים זמן המלח" – פירות מעשר שני חוץ לירושלים ניתן לפדותם ולחללם על מעות, ואת המעות להעלות לירושלים ולקנות עמם מאכל, ואומרת המשנה דבכסף זה ניתן לקנות כל סוגי מאכל, דכתיב "ונתת הכסף בכל אשר תאזה נפשך" אמנם מים זמלח אין ניתן לקנות (=ניקח) בכסף מעשר, דנלמד מהפסוקים שצריך לקנות דבר שהזוא פרי מפרי.
- "הגודר מן המזון מותר במים ובמלח" – מיירי שאמר בלשון זה "כל הזן יאסר עלי" לכן אסור בכל המאכלים, דכל המאכלים מזינים ומשביעים לזמן מה, חוץ מן המים והמלח שאין בהם חומרים המשביעים כלל. אמנם אם יאמר בלשון זה "הריני אוסר עלי מזון" אסור רק בחמשת המינים, דאלו בלבד נקראים מזון.
- "מערבין לנזיר בין ולישראל בתרומה" – הך תנא ס"ל דאין צריך שהאוכל שמערבין בו יהיה ראוי לאכול למי שמערבין עבורו, אלא אם יש אדם שלו זה ראוי לאכילה שפיר מערבין בו, ולכן אפשר לערב לנזיר בין, אף שנזיר אסור בשתיית יין, מ"מ זה ראוי למי שאינו נזיר, וכן מערבין לישראל בתרומה, אף שישראל אסור באכילת תרומה מ"מ זה ראוי לכהן.

– "סומכוס אומר בחולין"
 סומכוס חולק על ת"ק וסובר דמערבין רק באוכל שראוי לאכילה למי שעיריבו לו, ולכן אין מערבין לישראל בתרומה דאינו ראוי לו, ורק בחולין מערבין. מלשון המשנה משמע דבגזיר לא חולק סומכוס, משום שייין מקרי ראוי לגזיר, כיון שיכול לילך לחכם ולהשאל על גזירותו, אמנם תרומה לא הוי ראוי לו לאכילה, דאם ישאל על התרומה היא חוזרת להיות טבל, ושוב אסור באכילה.

הקדמה:

- 1) צריך שיהא הוא ועירובו במקום אחד. כלומר צריך ליתן את העירוב במקום שיכול להגיע לשם בבין השמשות ולאכלו במקום שהוא מתכוון לשובת שם.
- 2) אסור ליהנות ולהשתמש בבית הקברות (שהקברות אסורים בהנאה)
- 3) מצוות לאו ליהנות ניתנו.
- 4) אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה.

השתא נבוא לבאר את המשנה:

- "ולכהן בבית הפרס"
 "בית הפרס" הוא מקום שהיה שם קבר יחיד, וחרשו את המקום עם הקבר, מותר לכהן להכנס שם, כשהוא מגפח והולך דהבשר כבר נרקב, והעצמות מטמאין בגודל שעורה ורק במגע, וממילא אם העצמות מכוסים בעפר אינו מטמא, ואם העצם גדולה יראהו, ואם העצם קטנה הוא נדחה בגפיחה, ולכן אומרת המשנה (וזוה אינו מדברי סומכוס) דמותר ליתן עירוב עבור כהן בבית הפרס דמקרי "הוא ועירובו במקום אחד" דהכהן יכול להכנס לשם.
- "ר' יהודה אומר אפילו בבית הקברות מפני שיכול לילך לחוץ ולאכול"
 ת"ק זר' יהודה נחלקו על ישראל אם יכול ליתן את עירובו בבית הקברות, דהנותן עירובו בביה"ק נהנה ומשתמש בביה"ק אלא דמותר משום שמערבין רק לדבר מצוה, ומצות לאו ליהנות נתנו, אכן כל זאת רק בבין השמשות, דבכניסת השבת נקנה השביתה, ולאחר ביין השמשות כבר נעשית המצוה, ונחלקו ת"ק זר"י האם לאחר בין השמשות אדם מעוניין בעירוב שישמר שם בביה"ק, דת"ק סבר "אדם מקפיד על עירובו" כלומר שגם לאחר שנקנה העירוב מקפיד שלא יגנב ולא יאבד, א"כ אסור להניח אף לישראל את עירובו בביה"ק

משום שהעירוב משתמר בביה"ק, נמצא משתמש באסורי הנאה, זר' יהודה ס"ל ד"אין אדם מקפיד על עירובו" כלומר שלא איכפת לו שיאבד העירוב לאחר שקנה בו שביתתו, ממילא אינו משתמש בביה"ק, לכן מותר לישראל להניח עירובו בביה"ק, ואומר ר' יהודה דממילא מותר אף לכהן להניח עירובו בביה"ק, דאף כהן יכול להכנס לביה"ק על ידי מחיצה (=לחוץ, מלשון מחיצה) דנכנס לתיבה גדולה, שהיא רחבה אמה על אמה בגובה ג' אמות דאינה מקבלת טומאה, וכיוון שאינה מקבלת טומאה חוצצת בפני הטומאה, ומיירי שיש חור בתיבה פחות מטפת, שהטומאה לא נכנסת לפנים, ויכול להביא את עירובו אליו לתיבה דרך חור זה, עם פשוטי כלי עץ שאינה מקבלת טומאה ושפיר מקרי הוא ועירובו במקום אחד.

מותר לערב עירובי תחומין בדמאי שהם פירות של עם הארץ דגזרו חכמים שלא לאכלם עד שיעשר, אעפ"כ מותר לערב בו דס"ל כבית הלל, דמאכילין את העניים דמאי, א"כ שפיר ראוי לאכילה, (ומשנתנו אתי אפילו כסומכוס דצריך שיהא ראוי לו, משום שיכול להפקיר נכסיו ויהיה עני).

הלוי מפריש מן המעשר ראשון תרומת מעשר לכהן, ולאחר שהפריש הוי חולין גמור ומותר לערב בו (ובגמרא מפרשת מה החידוש).

פירות מעשר שני ופירות הקדש שחללו אותם על מעות הרי הפירות החולין ומותר לערב בהם (ובגמרא מפרשת מה החידוש).

מותר לערב לכהנים בחלה ובתרומה (במשנה משמע דרק לכהנים מערבין, אבל לא לישראל, ואתיא כסומכוס זעין בתיו"ט שדן בזה).

כל אלו אסורים באכילה, ואי אפשר לערב בהם (ובגמרא מפרשת מה החידוש).

בעושה שליח חש"ו או אינו מודה בעירוב (כגון כותי או צדוקי) שיניחו

משנה

ב'

– "מערבין בדמאי"

– "במעשר ראשון שנטלה תרומתו"

– "ובמעשר שני וזהקדש שנפדו"

– "זהכהנים בחלה ובתרומה"

– "אבל לא בטבל ולא במעשר שלא ניטלה תרומתו, ולא במעשר שני וזהקדש שלא נפדו"

– "השולח ערובו ביד"

חרש שזטה וקטן או
ביד מי שאינו מזודה
בערוב אינו ערוב"

עירוב בתחום שבת, אף שזודאי הניחו את העירוב לא הוי עירוב,
דצריך לקנות שם שביתה, א"כ צריך השליח לקנות שביתה עבור
השולח וחש"ו אינם בר דעת, ואינם בר קנינים להקנות עבור המשלח
(חרש דמשנתנו שאינו שומע ואינו מדבר ודינו כשזטה) וכן האיני
מזודה בעירוב לא יתכוון לקנות שביתה עבור המשלח (תיו"ט בשם
הרב יונתן).

– "ואם אמר לאחר
לקבלו ממנו הרי זה
ערוב"

אם אמר לאדם גדול כשר שישלח אליו חש"ו שיביאו לו את העירוב,
זהו יניח עבורו את העירוב בסוף התחום, הרי זה עירוב ואין צריך
לברר אם הגדול הניח עבורו את העירוב ד"חזקה שליח עושה
שליחותו" ורק בגדול אמרען חזקה", ולא בקטן, אם כן צריך לראות
איך שחש"ו מסרו את העירוב לידי הגדול.

משנה ג'
– "נתנו באילן למעלה
מעשרה טפחים אין
ערובו ערוב"

אילן העומד ברה"ר רחבו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, וזהניח
את העירוב בגובה עשרה טפחים, הרי העירוב נמצא ברה"י, וזהאדם
הנמצא ברה"ר אין יכול להביא אליו את העירוב בבין השמשות שזהו
זמן קניית השביתה, דאסור לטלטל מרה"י לרה"ר בביה"ש, א"כ אין
הוא וערובו במקום אחד, ולא הוי עירוב.

– שאלה:

זהא יכול לעלות לאילן, ואף דיש איסור דרבנן לעלות לאילן בשבת, הא
משנתנו אתיא כרבי דלא גזרו על איסור שבות בבין השמשות
במקום מצוה?

– תשובה:

דמיירי שהתכוון לקנות שביתה למטה ברה"ר, א"כ צריך שהעירוב
יהיה ברה"ר, אמנם אם התכוון לקנות שביתה באילן שפיר הוי עירוב,
דבביה"ש יכול לעלות לאילן.

– "למטה מעשרה
טפחים ערובו ערוב"

נתן את העירוב באילן למטה מעשרה טפחים דיש לו דין כרמלית הוי
עירוב דיכול להוריד בביה"ש את העירוב מהאילן, דאיסור הוצאה
מכרמלית לרה"ר הוא מדרבנן, ומשנתנו אתיא כרבי דכל שבות
ליצורך מצוה לא גזרו בבין השמשות, ועירוב תחומין עושים רק לדבר
מצוה.

– "נתנו בבור אפילו
עמוק מאה אמה
ערובו ערוב"

הבור הוא רה"י ומיירי שעומד בכרמלית דאיסור הוצאה מהבור
לכרמלית הוא מדרבנן, וביה"ש לא גזרו שבות ליצורך מצוה, ושפיר
יכול להביא אליו את העירוב, ומקרי "הוא וערובו במקום אחד".
(התו"ט ושאר מפרשים שזואלים מדוע הוצרכה המשנה להביא ציור

חדש של בור, ולא ציירה דין זה באילן שעומד בכרמלית, וכן מהו החידוש בעמזק מאה אמה – עיין תפא"י).

נתן את העירוב בראש קנה או קונדס (=קורה) העומד ברה"ר, והקנה והקונדס אינו רחב ארבעה טפחים מלמטה (רק למעלה בראשו רחב ארבעה טפחים, דאת העירוב צריך ליתן על מקום רחב ארבעה) ולכן דינו כמקום פטור, ולכן עירובו עירוב, דהוא ועירובו במקום אחד, דיכול להביא אליו את העירוב, דשבות בביה"ש לא גזרו לצורך מצוה, והוסיפה המשנה, דדוקא אם הקנה והקונדס תלוש מן הקרקע, ונעצו באדמה ששוב אינו מחובר, אבל בקנה מחובר לקרקע אסור להניחו עירובו גזירה שמא יקטום, כיון שקנה הוא רך מאד קרוב לוודאי שיחתכנו והוי תולדת קוצר, אבל באילן קשה לא גזרו, והוסיפה המשנה דאף אם גבוה מאה אמה אכתי נקרא הוא ועירובו במקום אחד.

– "נתנו בראש הקנה או בראש הקונדס בזמן שהוא תלוש ונעוץ אפילו גבוה מאה אמה הרי זה ערוב"

נתן את העירוב בתוך קופסא (=מגדל), והמגדל סגור עם חבלים ומנעול ונאבד המפתח, עירובו עירוב דכיון שיכול לחתוך החבלים בסכין בביה"ש דהוי מקלקל דאיסורו מדרבנן, וכל שבות לא גזרי בביה"ש לצורך מצוה, ושפיר הוי הוא ועירובו במקום אחד.

– "נתנו במגדל ואבד המפתח הרי זה עירוב"

ר' אליעזר סובר כשיטת ר' נחמיה, דאין כלי היתר ניטל אלא לצורך תשמישו, ממילא יש כאן שני אסורים דרבנן, דאסור למלטל את הסכין לחתוך חבלים משום מוקצה, ואסור לחתוך החבלים משום מקלקל, ואף לפי רבי לא התירו בביה"ש שני אסורים.

– "ר' אליעזר אומר אם אינו יודע שהמפתח במקומו אינו ערוב"

מדוע נתנו באילן למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב, הא יש בזה שני אסורים דרבנן, אחד שמשתמש באילן ושנית שמוציא מכרמלית לרה"ר ושני אסורים דרבנן לא התירו בביה"ש?

– שאלה:

באילן הם שני אסורים נפרדים שאינם קשורים זה בזה, שכשנוטל את העירוב מהאילן, הוי משתמש באילן, ושפיר מותר בביה"ש, וכשמוציאו לרה"ר, עובר עוד איסור דרבנן, ושפיר מותר בביה"ש, והוי כעובר שני שבותים נפרדים במשך ביה"ש, שכל אחד מותר לצורך מצוה, אבל בלקיחת הסכין השבות הוא משום שנוטלו לצורך לחתוך את החבל, הרי שני השבותין שעובר תלוין זה בזה, ונחשב כאילו עבר עליהם ברגע אחד, בכח"ג גזרו עליו בביה"ש (תפא"י).

– תשובה:

- "נתגלגל חוץ לתחום" – העירוב התגלגל חוץ לאלפים אמה (=תחום שבת) וא"כ אינו יכול לאכלו בבין השמשות, ואין הוא ועירובו במקום אחד.
- "ונפל עליו גל" – או שנפל גל אבנים על העירוב, ועריך לפנותו בגרזן דהוי מלאכה דאורייתא דאסור בבין השמשות, ואין הוא ועירובו במקום אחד.
- "או נשרף" – או שנשרף העירוב.
- "או תרומה ונטמאת" – או שהניח עירוב מתרומה, והתרומה נטמאת, דשוב אינו ראוי לאכילה אף לכהן, דטעון שריפה.
- "מבעוד יום אינו עירוב, משחשכה, הרי זה עירוב" – אם אחד מארבעת הדברים הנ"ל אירע מבעוד יום קודם שקנה שבייתה, אינו עירוב, ואם זה אירע לאחר בין השמשות כשחשיכה, אם כן קנה שבייתה, שוב לא איכפת לן שהעירוב לא קימא דאין הערוב עריך להיות קיים כל השבת, ולכן הוי עירוב.
- "אם ספק" – אם ספק לו מתי ארעו הדברים הנ"ל, אם מבעוד יום אם משחשיכה.
- "ר' מאיר ור' יהודה אומרים הרי זה חמר גמל" – "חמר מנהיג חמורים, "גמל" מנהיג גמלים, דרך החמור שיהולך לפני מנהיגו, והחמר מחזיק את המושכות מאחוריו, דרך הגמל שיהולך מאחרי מנהיגו, והמנהיג מחזיק את המושכות מלפניו, ואם אדם הוא גם חמר וגם גמל, והחמור מושכו מלפניו, והגמל מושכו לאחוריו, אז אינו יכול ללכת לא קדימה ולא אחורה, כך הדבר בעניינינו אם קנה שבייתה מותר לו לילך אלפים אמה ממקום השבייתה, ומפסיד את האלפים אמה מביתו, ואם לא קנה שבייתה, יש לו אלפיים אמה מביתו, ומפסיד אלפיים אמה ממקום השבייתה, ממילא אומרים ר"מ ור"י דמספק אינו הולך את האלפיים אמה משני הצדדים, וכמו חמר גמל.
- "ר' יוסי ור' שמעון סוברים שבספק כשר וקנה שם שבייתה ד"מעמידים עירוב על חזקתו" כלומר שבשעה שהניח היה כשר, ומסתבר להניח שזה המשיך כך עד לרגע שנודע לו שזה לא כשר, וכיון שנודע לו רק בחשיכה, חזקה שבבין השמשות היה כשר, ואף הביא שאבטלמוס העיד על כך בשם חמשה זקנים שבספק כשר.
- "ר' יוסי ור' שמעון אומרים ספק עירוב כשר אמר ר"י אבטלמוס העיד משום חמישה זקנים על ספק עירוב שכשר"

- "מתנה אדם על עירובו ואומר אם באו גויים מן המזרח עירובי למערב, מן המערב עירובי למזרח"
- "אם באו מכאן ומכאן למקום שארצה אלך"
- "לא באו לא מכאן ולא מכאן הריני כבני עירי"
- "אם בא חכם מן המזרח עירובי למזרח, מן המערב עירובי למערב, לכאן ולכאן למקום שארצה אלך, לא לכאן ולא לכאן הריני כבני עירי"
- "רי' יהודה אומר אם היה אחד מהן רבו הולך אצל רבו"
- "ואם היו שניהם רבותיו למקום"

אדם ששמע שגויים יבואו לעירו בשבת וחושש מפניהם, ורוצה לברוח, מותר לעשות עירוב תחומין כמו לצורך מצוה, אלא שאינו יודע מאיזה צד הם יבואו, יכול להניח שני עירובין, בצד מזרח ובצד מערב, ועושה תנאי ואומר, שאם יבואו הגויים מצד מזרח, יקנה לו העירוב בצד מערב, וכן להיפך, וכשבאים הגויים, מתברר למפרע שבבין השמשות נקנה לו שביתה לצד שהוא בורח (דבדרבנן אמרינן ברירה).

ומוסיף בתנאי שאם בסוף יבואו גויים משני הצדדים, יחליט בשבת לאיזה צד הוא יברח, ואז יתברר למפרע היכן קנה שביתה.

ומוסיף בתנאי שאם לבסוף יתברר שהגויים כלל לא באו, אינו רוצה לקנות שביתה, דאינו רוצה להפסיד את האלפיים אמה מעירו לכל רוח.

אם שמע שחכם יהיה בשבת מחוץ לתחום, ורוצה לשמוע דרשתו, אלא שאינו יודע בער"ש לאיזה צד יבוא, יכול להניח שני עירובין מצד מזרח ומצד מערב, ועושה תנאי ואומר שאם החכם יבוא למזרח, יקנה לו העירוב שביתה לצד מזרח, וכן להיפך, ולמחרת כשבאו אנשים משם ע"י עירוב נודע לו היכן קנה שביתה בביה"ש.

רי' יהודה סובר שאם בא חכם לכאן ולכאן, ואחד מהן רבו, אף שלא ידע להיכן רוצה ללכת, מ"מ מן הסתם בשעת קניית העירוב בביה"ש, דעתו היה לקנות העירוב לצד רבו, דמסתמא רוצה לשמוע את רבו, ות"ק פליג עליה וס"ל דלמקום שירצה ילך, דפעמים רוצה אדם לשמוע דרשתו של חכם אחר ולא של רבו.

כתב התו"י בשם התוס' דהחידוש כאן, אפילו אם אחד מהן רבו מובהק, למקום שירצה ילך, ולא אומרים שדעתו לילך דוקא אצל רבו

שיריצה ילך”

מזבחהק.

משנה

י

– ר' אליעזר אומר יום

טוב הסמוך לשבת

בין מלפניה ובין

מלאחריה”

– “מערב אדם שני

עירובין ואומר עירובי

הראשון למזרח

והשני למערב,

הראשון למערב

והשני למזרח, עירובי

הראשון, והשני כבני

עירי, עירובי השני

והראשון כבני עירי”

– “וחכמים אומרים

מערב לרוח אחת או

אינו מערב כל עיקר

או מערב לשני ימים,

או אינו מערב כל

עיקר”

– “כיצד יעשה מזליכו

בראשון ומחשיך עליו

ונוטלו זבא לוי”

יום טוב שמלפני שבת – ביום שישי, או לאחר שבת – ביום ראשון, ורוצה ביום הראשון לילך לצד מזרח, וביום השני לצד מערב.

ר' אליעזר סובר דיום טוב ושבת לאו כחד יומא אריכתא, אלא שני קדושות הן, וממילא יכול להפריד בין יו”ט לשבת, ויכול ביום הראשון לקנות עירוב לצד אחד, וביום השני יקנה לו עירוב לצד שני, וכן יכול שביום הראשון יקנה לו עירוב, וביום השני לא יקנה לו עירוב כלל, אלא יחיה כבני עירו.

חכמים מסתפקים אם יו”ט ושבת הם קדושה אחת או שני קדושות, ולכן מחמירים כשני היצדדים, מחמירים דזה קדושה אחת, ולכן אמרו, דמערב עירוב אחד לשני הימים, או שאינו מערב כלל, זהביאו חכמים דוגמא לכך “מערב לרוח אחת או אינו מערב כל עיקר” דזה קאי על שבת בלבד, דכמו שבשבת אי אפשר לעשות שני עירובין, ולומר שיקנה שביתה לחצי שבת לצד אחד, ולחצי שבת יקנה שביתה לצד אחר, דכל השבת הוא קדושה אחת ואי אפשר לחלקו לשנים, וזהו הפירוש מערב לרוח אחד לכל השבת, כמו כן ביו”ט ושבת מערב לשני ימים, דזה קדושה אחת.

אם רוצה לילך בשני הימים מחוץ לתחום, אינו יכול לילך ביום השני על סמך העירוב שנקנה לו ביום הראשון, דחכמים חוששים שיו”ט ושבת שתי קדושות הן, ולכן אמרו כיצד יעשה שיוכל לילך גם ביום השני, ומשנתנו מיירי ביו”ט שלפני השבת, ולכן מזליכו בראשון, דהיינו בעי”ט ומניחו בסוף התחום, ונשאר שם עד שחשכה, ונקנה לו שביתה ליו”ט ונוטלו לביתו, דביו”ט מותר לטלטל.

– "בשני מחשיך עליו
זאכלו"

– "ונמצא משתכר
בהליכתו ומשתכר
בעירובו"

– "נאכל בראשון
עירובו לראשון ואינו
עירוב לשני"

– "אמר להם ר' אליעזר
מוזדים אתם לי שהן
שתי קדושות"

– **משנה** "ר' יהודה אומר ראש
השנה שהיה ירא
שמא תתעבר מערב
אדם שני עירובין
ואומר עירובי
הראשון למזרח
והשני למערב,

ביום השני, דהיינו בערב שבת נוטל שנית את העירוב והולך לסוף
התחום, ומקנה לו שביתה לשבת, ואז לאחר חשכה יכול לאכלו
במקום, אבל אינו יכול ליטלו לביתו דבשבת אסור לטלטלו.

כלומר כיון שלקח את עירובו לביתו ושמרו שלא ילך לאיבוד, הרויח
שיכול לקנות שביתה גם ליום השני והולך מחוץ לתחום, "ומשתכר
בעירובו" ומרויח שיכול לאכלו אח"כ, דלאחר שקנה שביתה לשבת,
שוב אין צריך שהעירוב יהיה קיים, (אלא שצריך להבין דמה צריך לכל
זה, שיניח עירוב ביום הראשון, וילך לו, וביום השני יראה אם עירובו
קיים שפיר, ואם לאו, יביא עירוב אחר מביתו, זה אינו, כיון שמביא פת
חדש צריך לקרוא עליו שם עירוב, והוא מכין מזום טוב לשבת, אבל
באותו עירוב עצמו, שכבר קרא עליו שם עירוב מאתמול, לא הוא
כמכין מזו"ט לשבת) ומשנתנו מיירי מזו"ט שלפני השבת, אבל בזו"ט
שלאחר השבת, אחר שהניח העירוב בערב שבת, אינו יכול ליטלו
בשבת לביתו, דאסור לטלטל את העירוב, אלא מניחו שם, ולמחרת בא
לראות אם העירוב קיים יקנה לו שביתה לזו"ט, ויכול להחשיך עליו,
ולאכלו אח"כ.

חכמים אומרים כיון שחוששים שהן שתי קדושות, לכן אם נאכל
בראשון לאחר שקנה שביתה, אם כן עירוב לראשון, אבל ליום השני
דכבר לא קיים העירוב לא קנה שביתה.

ר' אליעזר שמע מחכמים דנאכל בראשון אינו עירוב לשני, הבין
שחכמים מוודים לו שהן שתי קדושות, אבל באמת חכמים לא מוודים,
אלא שמסתפקים בזה, ולחזמרא החשיבוהו כשתי קדושות.

אדם שצריך לילך בשני ימים של ראש השנה מחוץ לתחום, ביום
ראשון לצד אחד וביום שני לצד אחר, ואינו יודע אם בי"ד יעברו את
אלול, דהיינו שיוסיפו עוד יום בחודש אלול ויהיה לי יום, ואז ר"ה יהיה
שני ימים, וסובר ר' יהודה דשני ימים של ר"ה שני קדושות הן, ולכן
יכול להפרידן, שביום אחד יהיה עירוב לצד אחד וביום שני לצד אחר,
או שביום אחד יהיה עירוב, וביום שני כלל לא יהיה עירוב.

הראשון למערב

והשני למזרח, עירובי

הראשון והשני כבני

עירי, עירובי השני

והראשון כבני עירי"

– "ולא הודו לו חכמים"

חכמים סוברים דשני ימים טובים של ראש השנה הן קדושה אחת, ואף דבשאר ימים טובים של גלויות לכו"ע הוי שני קדושות, דבגלויות שני הימים הם רק מספק, משום שלא היו יודעים מתי קידשו את החודש, א"כ יום אחד זודאי חול, ומספק נוהגים שניהם קודש, בהא שפיר דהם שני קדושות, אבל בר"ה אינו רק משום ספק, דהלא כשבאו עדים מן המנחה ולמעלה לא מקבלים אותם, ואף שזודאי אותו יום אינו קודש, נוהגים בו קודש, לכן סוברים חכמים דהוי קדושה אחת.

– זעוד אמר ר' יהודה

משנה

מתנה אדם על

ח'

הכלכלה ביום טוב

ראשון ואוכלה בשני"

הכא מיירי ביו"ט של ר"ה, וסובר ר' יהודה שהם שתי קדושות, ולכן אדם שייש לו כלכלה (=סל) עם פירות שאינם מעושרים, וביו"ט אסור לעשר, יכול לעשות תנאי ולומר ביום הראשון אם היום חל, תחול התרומה, ואם היום קודש אין בדברי כלום, ולמחר אומר אם אתמול היה חול, כבר חל אתמול התרומה, ואם היום חול, תחול התרומה היום, ביום הראשון אינו יכול לאכול מן הפירות שמא הוא קודש ולא חל התרומה, אבל ביום השני יכול לאכול ממנו"פ, דביום השני זודאי כבר חל התרומה (עיין תוי"ט בשם הר"ר יונתן דבאמת מספיק לומר את התנאי ביום הראשון, ומה שיצריך להתנות ביום השני ולומר אם היום קודש, כדי שיתן לבו שהיום השני גם קודש ולא יזלזל בו, דאל"כ די שיביום השני יאמר אם היום חול, תחול התרומה).

– "וכן ביצה שנולדה

בראשון תאכל בשני"

ביצה שנולדה ביו"ט אסורה באכילה בו ביום, ולמחרת בחול מותר באכילה, ולכן ביצה שנולדה ביום ראשון של ר"ה אסורה באכילה בו ביום, שמא הוא קודש, אבל ביום שני מותרת באכילה, דסבר ר' יהודה שני קדושות הם, ואם בים הראשון היה קודש, הרי ביום השני אוכל.

– "ולא הודו לו חכמים"

חכמים לא הודו לר' יהודה, לא בכלכלה ולא בביצה, דס"ל ששני ימים של ר"ה קדושה אחת הן, וא"א לעשר בתנאי, וכן הביצה אסורה ביום

השני.

ר' דוסא סובר דכיון שראש השנה הוא ראש חודש, צריך להזכיר בו את ראש חודש, אלא שאינו יודע מתי ראש חודש, ואם יאמר שהיום ראש חודש נראה כמשקר בתפילתו, לכן אומר תנאי בתפילה, וכך אומר "החליצנו" זרזנו וחזקנו (וי"א מלשון היציגנו) את יום ראש החודש הזה אם היום ראש חודש, ואם למחר ראש חודש, החליצנו למחר, ולמחר הוא אומר אם היום ר"ח החליצנו היום, ואם אמש (=אתמול) כבר ביקשנו אתמול, (ואף שאת "יום הזיכרון" מזכירים ללא תנאי ולא אומרים שנראה כמשקר בתפילתו, שאני ר"ה דלאחר שחכמים קבעו שעושים ר"ה שני ימים, שפיר הוי ר"ה ואין צריך לעשות תנאי, אבל ר"ח דלא קבעו ששני הימים ר"ח, שפיר הוי משקר בתפילתו).

חכמים חולקים בתרתי, חדא דלא עושים תנאי בתפילה, שנית דלא מזכירים כלל ראש חודש בר"ה, דכבר אומרים בתפילה "יום הזיכרון" ור"ח נמי מיקרי בתורה, יום הזיכרון" בפרשת בהעלותך.

- משנה ט'
ר' דוסא בן הרכינס – אומר העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה, אומר החליצנו ה' אלוקינו את יום ראש החודש הזה אם היום אם למחר, ולמחר הוא אומר אם היום אם אמש" – "ולא הזדו לזו חכמים"